

BIZNIS ANĐELI

MENTORSKI PROGRAM EKONOMSKOG JAČANJA
MARGINALIZIRANIH SKUPINA ŽENA

Finansira
Evropska unija

 infohouse

Udruženje građana
BUDUĆNOST

IMPRESSUM

Izdavač:

Fondacija INFOHOUSE

Za izdavačicu:

Dženana Aladžuz

Autorica:

Alena Beširević

Izvršni urednik:

Adin Šabić

Dizajn:

Almir Kurt Kugla

Štamparija:

RED Print & Design

Tiraž:

100

Godina izdavanja:

2022.

"Ova brošura je nastala u okviru projekta „Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena žrtava nasilja u porodici“ finansiranog od strane Evropske unije a kojeg implementiraju Fondacija INFOHOUSE i UG "Budućnost" Modriča. Njen sadržaj isključiva je odgovornost Fondacije INFOHOUSE i ne odražava nužno stav Evropske unije."

**BIZNIS
ANĐELI**
MENTORSKI PROGRAM

BIZNIS ANĐELI

Adin Šabić

Fondacija INFOHOUSE

Koncept „Biznis anđeli“ prvi put se u Bosni i Hercegovini pojavljuje u okviru projekta Evropske unije „Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena, žrtava nasilja u porodici“, koji implementiraju Fondacija INFOHOUSE i Udruženja građana „Budućnost“.

Riječ je o mentorskom programu čija je svrha osnažiti biznis kapacitete žena koje su preživjele nasilje u porodici, a u cilju postizanja samoodrživosti njihovih biznisa, koji su nastali kao rezultat 100.000 KM vrijedne finansijske podrške Evropske unije.

Kroz projekat je 18 žena uspješno pokrenulo vlastite biznise, od usluga čišćenja, proizvodnje zdrave hrane, poljoprivrednih aktivnosti, do pokretanja biznisa poput autopraonice, proizvodnje svijeća i prerade drveta.

„Biznis anđeli“ su uspješni poduzetnici i poduzetnice, koji rade u sličnim djelatnostima kao i žene, te koji na volonterskoj bazi pružaju podršku ženama u osnaživanju njihovih kapaciteta. Ženama će posvetiti ukupno 120 sati rada ili 15 dana u toku jedne godine.

Zadatak „Biznis anđela“ je da na osnovu svojih iskustava iz domena biznisa prenesu znanja o ključnim elementima funkcionalnih biznisa korisnicama projekta. Tokom trajanja projekta oni će pratiti napredak biznisa žena, te im pružati savjetodavnu podršku.

Ukupno 11 uspješnih poduzetnika i poduzetnica iz Bosne i Hercegovine odlučili su se da budu dio mentorskog programa podrške ženama koje su preživjele nasilje u porodici, te da tako doprinesu borbi protiv ovog društvenog fenomena.

Adin Šabić

Fondacija INFOHOUSE

Riječ je o dugogodišnjim profesionalcima koji su spremni nesebično da podijele svoja znanja. U vremenu kada sve ima cijenu, ovakav doprinos cijene i žene korisnice projekta, ali i organizacije koje implementiraju projekat.

Mentorski program se do sada pokazao kao iznimno funkcionalan, samom činjenicom što su „Biznis anđeli“ i korisnice, osim poslovnih aktivnosti, uspostavili prijateljstva. Mnogi mentori i mentorice su korisnicama ponudili i mogućnost da kroz njihove firme pružaju svoje usluge ili prodaju proizvode što je, zaista, inspirativna i divna priča.

Mentorski program zapravo ima za cilj da, osim stjecanja novih teoretskih i praktičnih znanja, žene šire svoje poslovne kontakte. One će biti osnažene samo onda, kada budu zarađivale dovoljno novca da osiguraju kvalitetan život za sebe i za svoju djecu. Naše korisnice to mogu i žele, a mi beskrajno vjerujemo u njih.

1. Jelena Ninković

(Clutch&Go)

Jelena Ninković, poduzetnica iz Bijeljine i vlasnica brenda Clutch&Go u okviru projekta "Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena, žrtava nasilja u porodici" pruža mentorsku podršku korisnicama programa. Ninković mentorski podržava tri biznis ideja koje razvijaju Željka M., Momirka J., i Ivanka S.

- **Znam koliko je teško pokrenuti vlastiti biznis, pogotovo za žene u patrijarhalnom okruženju u kakvom živimo. Svjesna sam i važnosti ekonomske neovisnosti žena ne samo žena žrtava nasilja i zbog toga sam odmah prihvatila saradnju na ovom projektu,** navodi Ninković.

Iza njenog uspjeha, koji se ogleda u sada već samoodrživom i prepoznatom brendu, kaže, stoji veliki broj pokušaja, padova, odricanja i mnogo uloženog vremena. Ništa, naglašava Ninković, ne dolazi preko noći.

- **Znam koliko je teško uspjeti. Ja sam sama prošla kroz proces pokretanja biznisa i znam koliko bi mi značilo da sam u tom procesu imala podršku. Sve sam korake sama prolazila, a za greške sam često i finansijski plaćala. Ove žene će u tom smislu imati i savjete i podršku kako bi izbjegle sve greške koje sam ja pravila** - kaže Ninković.

Smatra da je važno to što su korisnice već upoznate sa procesom proizvodnje i pružanja usluga na kojima će graditi svoje male biznise. Željka već ima iskustvo u radu sa preradom drveta, pa je odatle i proizašla njena ideja za izradu kvalitetnih didaktičkih igračaka namjenjenih djeci od najranijih uzrasta, ali i odraslima.

- **Sedam godina sam radila u drvenoj industriji, tu sam i naučila da radim sa različitim mašinama za obradu drveta. I baš na tom radnom mjestu se i rodila se želja da se počnem baviti izradom kvalitetnih didaktičkih i drvenih igračaka kakvih trenutno nema na tržištu,** navela je Željka M.

1. Jelena Ninković

(Clucth&Go)

Momirka J. je godinama sticala iskustvo u izradi pripravaka od biljaka i njihovih ekstrakata koji se koriste u ishrani i kozmetici. Metodama ekstrakcije Momirka bi koristila izvrsni izvor bioaktivnog materijala, koji bi služio i za ishranu i za kozmetičke svrhe.

- **Do sada sam ekstrakcijom ljekovitih biljaka pravila pripravke za svoju porodicu, ali mi je namjera da od toga napravim biznis i da proizvode ponudim i drugima. Planiram početi proizvodnju čajeva, sirupa, ljekovitih ulja, kreme i melema,** navodi Momirka J.

Ivanka S. je u procesu rehabilitacije za vrijeme boravka u Sigurnoj kući u Bijeljini završila kurs za njegovateljicu, te već sada povremeno pomaže starijim osobama. Ovim se poslom namjerava profesionalno baviti te mu pridružiti i usluge čišćenja.

- **Radeći kao njegovateljica primijetila sam da su starijim osobama potrebne i usluge čišćenja i održavanja prostora. Zbog toga bih biznisu pridružila i ove usluge. Nadam se da ću uz pomoć granta i mentorsku pomoć uspjeti razviti biznis,** navodi Ivanka S.

Prateći svjetske trendove u različitim oblastima mentorica Niniković smatra da i naše tržište treba ponuditi proizvode koji su se u svijetu već pokazali uspješnima.

- **Izrada didaktičkih igračaka je nešto što je u trenutno vrlo popularan i unosan biznis u svijetu, a mi nemamo naših proizvođača. Zbog toga smatram da će ovi proizvodi pronaći svoje korisnike i zaživjeti na našem prostoru,** navodi Ninković.

Razgovarajući sa ženama koje pokreću biznise mentorica je shvatila da svaka od ideja zahtijeva jedinstven pristup.

- **Pošto se radi o različitim uslugama i proizvodima biće im potrebni i jedinstveni pristupi. U dva slučaja će recimo veliku ulogu imati izrada marketinškog plana i plasiranje proizvoda putem društvenih mreža, dok će posao baziran na uslugama njege starijih osoba i čišćenja biti potrebno razvijati kroz mrežu kontakata i preporuka. U takvim je slučajevima preporuka važnije od bilo koje druge vrste marketinga,** smatra Ninković.

Mentorska podrška, mišljenja je Ninković, podrazumijeva specifičan pristup kroz koji će žene biti dodatno podstaknute i ohrabrene da svoje ideje prvo pretvore u unosne biznise, a potom i da ih učine održivim.

BIZNIS ANĐELI

2. Igor Vidović

(OPZ "EKO-BUDUĆNOST")

Opšta poljoprivredna zadruga "EKO-BUDUĆNOST" iz Modriče podržava četiri korisnice u okviru mentorskog programa za jačanje preduzetničke djelatnosti. Ova zadruga, osnovana 2014. godine predstavlja oblik organizovanja dobrovoljno udruženih članova/ca, podstiče i podržava izgradnju i razvoj ruralnih područja. Zadruga se bavi proizvodnjom i preradom voća i povrća, te otkupom i plasmanom ovih proizvoda na domaćem i stranom tržištu.

- **Sa velikim zadovoljstvom smo prihvatili da budemo dio podrške ženama koje su preživjele nasilje, jer su strateški ciljevi zadruge, između ostalog ekonomsko osnaživanje žena koje su preživjele rodno zasnovano nasilje što podrazumijeva edukaciju i usavršavanje poslovnih vještina žena i podršku pri zapošljavanju i samozapošljavanju,** naveo je poduzetnik Igor Vidović, predstavnik zadruge "EKO-BUDUĆNOST".

Korisnice koje su odlučile da se bave poljoprivrednim djelatnostima i dobile grant sredstva u okviru projekta „Ekonomske i socijalne prilike ka nezavisnosti žena žrtava nasilja u porodici“ već imaju iskustvo rada u oblasti poljoprivrede.

Mariju A., jednu od korisnica prethodno iskustvo je i dovelo do ideje da se bavi proizvodnjom rasada. Sebe vidi kao dobru proizvođačicu, vjeruje u uspjeh i ostvarivost dobrih rezultata. Cilj joj je da njeni proizvodi budu prepoznatljivi kao organski i kvalitetni za što ima odlične uvjete jer živi na selu.

Milica N. se čitavog života bavi poljoprivredom i gaji veliku ljubav prema voću i povrću, stoga je i odlučila da pokrene vlastitu proizvodnju jagoda.

- **U mjestu u kojem živim niko se ne bavi plasteničkom proizvodnjom jagoda. Zbog toga mislim da imam dobre šanse u plasmanu i prodaji ovih proizvoda,** ističe Milica N.

MENTORSKI PROGRAM EKONOMSKOG JAČANJA
MARGINALIZIRANIH SKUPINA ŽENA

2. Igor Vidović

(OPZ "EKO-BUDUĆNOST")

Bogdanka J. je uz pomoć grant sredstava već uspjela pokrenuti proizvodnju konzumnih jaja.

- **Jaja sam prodavala na pijaci, ali sada već dvije slastičarne snabdijevam. Sada i moje komšije redovno dolaze i od mene ih kupuju. Prezadovoljan sam jer je potražnja često veća od mojih mogućnosti da proizvedem,** navodi Bogdanka J.

Ružica S. je nakon izlaska iz nasilne zajednice odlučila da na roditeljskom imanju pokrene proizvodnju jagoda na otvorenom od kojih pravi slatka i džemove.

- **Prezadovoljna sam što sam dobila grant sredstva Evropske unije sa kojim sam uspjela da kupim sve što mi je bilo potrebno kako bih uopšte pokrenula posao,** kazala je Ružica S.

Predstavnici zadruge EKO-BUDUĆNOST korisnice podržavaju u nastojanjima da razviju svoje vještine u oblasti poljoprivrede, a osim toga ovo mentorstvo se razvija i u smjeru saradnje s obzirom na to da se zadruga već zalaže za pronalazak tržišta za otkup proizvoda koje se kroz djelatnost proizvode.

Zadruga za korisnice osigurava i mrežu kontakata u okviru poljoprivrednih djelatnosti među kojima se osiguravaju različite vrste saradnji.

U zadruzi smatraju da privatne kompanije i/ili uspješni poduzetnici/ci imaju značajnu ulogu u oblikovanju društva te da je upravo zbog toga njihova podrška ženama koje su preživjele nasilje krucijalna.

- **Smatram da je to veoma značajan segment za bilo koju marginalizovanu kategoriju i svako od nas treba dati svoj doprinos i pokazati društvenu odgovornost jer ekonomska stabilnost je korak ka izlasku iz kruga nasilja,** navodi Vidović.

Zadruga EKO-BUDUĆNOST je već prepoznata kao društveno odgovorna mreža koja pomaže najugroženije kategorije društva i manjinske skupine kroz različite projekte i programe, te onima koji su u potrebi uručuje i konkretnu pomoć u vidu poljoprivrednih proizvoda.

BIZNIS ANĐELI

3. Marijana Šećibović

(Visoka škola za turizam i menadžment Konjic)

Dekanesa Visoke škole za turizam i menadžment Konjic Marijana Šećibović u okviru programa "Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena, žrtava nasilja u porodici" mentorski podržava korisnicu granta Evropske unije u BiH u procesu osnivanja obrta i razvijanja poslovanja u sektoru turizma.

Visoka škola za turizam i menadžment Konjic prva je visokoškolska institucija specijalizovana za turizam u Federaciji BiH, koja je do sada uspješno implementirala nekoliko međunarodnih projekata, a kroz projekat "Obrazovanje obespravljenih djevojaka/žena u BiH" ova visokoškolska ustanova podržava Romkinje, žene žrtve nasilja, samohrane majke i djevojke iz ruralnih područja.

- **Kao fakultet smo sljedbenici pedagogije Paola Freirea koji je bavio pedagogijom obespravljenih. Svjesni da svako ima pravo na život bez nasilja, pravo na obrazovanje. Sasvim je normalno da se borimo protiv diskriminacije i podržimo žene koje su preživjele nasilje,** navodi dekanesa Visoka škola za turizam i menadžment Konjic.

Mentorica Šećibović u okviru mentorskog programa Biznis anđeli podržava korisnicu Mirsadu B.

Ona je nakon izlaska iz nasilnog braka odlučila da pokrene vlastiti biznis koji uključuje izdavanje apartmana na atraktivnoj lokaciji u Unsko-Sanskom kantonu. Podjelom bračne stečevine nakon razvoda zbog porodičnog nasilja Mirsadi B. je pripala kuća koja se nalazi u okviru Nacionalnog parka Una.

- **Ja već dugo radim u turističkom sektoru, pa sam zbog toga i dobila ideju da od bračne stečevine pokrenem biznis i tako osiguram prihode za sebe i kćerku,** priča Mirsada B.

Uz pomoć granta Evropske unije uspjela je u adaptaciji nekretnine koja je sada pogodna za iznajmljivanje.

MENTORSKI PROGRAM EKONOMSKOG JAČANJA
MARGINALIZIRANIH SKUPINA ŽENA

3. Marijana Šećibović

(Visoka škola za turizam i menadžment Konjic)

- **Trenutno izdajem sobe i veoma sam zadovoljna. Dok sam bila s mužem imala sam mnogo više svega, ali vjerujte da mi je slađe ovih 10 osoba i dva apartmana u miru, nego ono sve. Voljela bih da sve žene dobiju priliku da se pokrenu i da se ne boje**, navela je Mirsada B. nakon jednog od sastanka sa mentoricom.

Dekanesa Šećibović naglašava važnost saradnje u mentorskom programu Biznis anđeli i navodi da je misija Visoke škole za turizam i menadžment Konjic doprinos kvalitativnom razvoju društva u Bosni i Hercegovini posredstvom afirmacije univerzalnih vrijednosti slobode, obrazovanja, demokratije, ljudskih prava i promocije modernog obrazovanja. Osim toga, ova ustanova se zalaže za promociju privrednog napretka, kako pojedinca, tako i društva u cjelini.

- **Znam koliko je teško biti žena koja želi da uspije, kroz nešto slično sam prošla u svom prošlom životu. Upravo zbog toga mi je drago da sam dio ove inicijative**, ističe Šećibović.

10

Mentorica šećibović navodi da često citira poznatog brazilskog pedagoga i teoretičara odgoja i obrazovanja Paula Freirea koji kaže: "Samo obespravljani mogu prepoznati obespravljene".

- **Zato smatram da samo podrškom i jačanjem onih kojima je podrška potrebna jačamo društvo i borimo se za ljudska prava. Samo zajedno možemo osnažiti žene i mijenjati okruženje**

BIZNIS ANĐELI

4. Mirko Božić

("Bagrem")

Udruženje pčelara "Bagrem" iz Modriče registrovano je 1998. godine i bavi se uzgojem pčela i proizvodnjom pčelinjih proizvoda. Ovo udruženje broji više od 80 članova koji ukupno posjeduju oko 4500 košnica, a cilj im je povećati broj i pčelara i košnica.

Predsjednik Udruženja pčelara "Bagrem" Mirko Božić u okviru „Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena žrtava nasilja u porodici“ mentorski podržava korisnicu Mirjanu V., koja već ima sedmogodišnje iskustvo u radu sa pčelama i proizvodnji meda. Iskustvo je sticala postepeno, a danas poznaje tehnologiju pčelarstva, bolesti pčela pašnih i klimatskih prilika, i što je najvažnije, kako kaže, obožava pčele.

- **Uz pomoć granta Evropske unije u Bosni i Hercegovini nabavila sam košnice, vrcaljke i drugi pčelarski pribor. Već sam uspjela da pokrenem proizvodnju meda i pčelinjih proizvoda,** priča Mirjana V.

Uz mentorsku podršku koja je uključivala i praktične savjete o uzgoju pčela medarica radi dobijanja meda, voska, matične mliječi, peluda i propolisa Mirjana V. je svoju biznis ideju ostvarila, te počela proizvodnju 100 posto prirodnog meda, propolis kapi, matične mliječi i pčelinjeg otrova.

O uspješnosti podrške, finansijske i mentorske, svjedoči i činjenica da je Mirjana V. već imala priliku da svoje proizvode plasira na 11. Sajmu privrede Modriča 2022. koji je održan 8. i 9. septembra u Modriči.

- **Zaista sam srećna što mi je pružena prilika za saradnju, ali i zato što sam uspjela da svoje proizvode plasiram na sajmu,** ističe Mirjana V.

Na mentorskim sastancima se govorilo i o mogućnostima učešća i obilazaka pčelarskih sajmova u regionu na kojima će Mirjana V. imati priliku da vidi izložbeni, obrazovni, promotivni te privredni i turistički program, te tako unaprijedi svoje znanje.

4. Mirko Božić

("Bagrem")

Pčelarstvo u Bosni i Hercegovini ima dugu tradiciju, a prirodni resursi dozvoljavaju razvoj ove privredne grane. Uprkos tome naša zemlja zauzima dno ljestvice u konzumiranju meda po glavi stanovnika. Ovo predstavlja i veliki razvojni potencijal, a ovaj potencijal razvijaju tradicionalno uglavnom muškarci. Iako ih je sve više, žene koje se bave ovom djelatnošću su rijetke. U Modriči je Mirjana V. jedina žena, a u Udruženju pčelara "Bagrem" ih je tek nekoliko.

Za predsjednika ovog Udruženja i mentora Božića i to je jedan od razloga zbog kojih želi da pomogne. Osim toga, Udruženje pčelara nastoji pomoći svima koji su u potrebi.

- **Udruženje ne podržava ni jednu vrstu nasilja, a pogotovo ne nad ženama i djecom. Stoga nam je drago da možemo pomoći. Do sada smo prilikom izložbe meda i pčelinjih proizvoda uvijek posjećivali dnevni boravak djece sa poteškoćama u razvoju i darovali med,** navodi Božić koji smatra je jako korisno da svoje dugogodišnje iskustvo podijeli sa nekim kome je to zaista potrebno.

12

Mirjana V. je mentorstvo i saradnja sa ovim udruženjem i finansijska podrška Evropske unije u BiH već donijela rezultate jer je ona već uspjela od hobija da pokrene biznis i time osigura ekonomsku neovisnost.

BIZNIS ANĐELI

5. Anđela Stupar

(Fab Lab)

Vlasnica Frizersko-kozmetičkog studia FAB LAB iz Banja Luke Anđela Stupar u okviru mentorskog programa "Biznis anđeli" podržala je dvije korisnice granta Evropske unije u Bosni i Hercegovini koje pokreću vlastite biznise.

Stupar je svoju ljubav prema šminkanju i njezi lica već nakon završetka srednje škole uspjela pretvoriti u pravi mali biznis. Dobitnicama granta je prenijela svoja iskustva o počecima bavljenja preduzetničkom djelatnošću.

- Kao učenica ekonomske škole u sklopu prakse radili smo mnoge projekte i u tom periodu javila se preduzetnička ideja. U narednom periodu sam ulagala mnogo u kurseve i individualna usavršavanja, da bi odmah po završetku srednje škole počela sa realizacijom svoje ideje - pokretanjem biznisa, navodi Stupar.

Na početku nije imala podršku okoline, a često je slušala savjete koji su je usmjeravali da prvo pokuša da radi za druge, pa tek onda samostalno. Sada joj je drago što nije slušala tuđa mišljenja i što je vjerovala u sebe.

Navodi da baveći se estetikom fizičkog izgleda klijentima nastoji udisati pozitivnu energiju i podizati samopouzdanje, što će značiti i korisnicama programa Milici M. i Suzani M.

Suzana M. se već 18 godina bavi trgovinom. U početku je na pijaci prodavala svijeće kupljene od drugih proizvođača, kada se i rodila se ljubav za njihovu proizvodnju. Odlučna je u namjeri da proizvoditi svijeće od voska prepoznatljive kvalitete. Želja joj je da proizvodnjom i prodajom ukrasnih i običnih svijeća od čistog voska osigura dovoljno prihoda da vodi samostalan život.

5. Anđela Stupar

(Fab Lab)

- **Prezadovoljna sam dobivenim grantom i veoma sam zahvalna za to. Smatram to vjetrom u leđa. Svaka pomoć je dobrodošla i vrlo sam zahvalna svima koji imaju osjećaj i potrebu da pomognu drugima,** navela je Suzana M.

Mentorica Stupar shvata da ženama, a pogotovo onima koje su prošle kroz porodično nasilje, podrška mnogo znači, te navodi da je ovo njen način da im kaže kako nisu same.

I Suzana M. koja je stekla iskustvo radeći kao njegovateljica počela je graditi svoj biznis pod mentorstvom Anđele Stupar. Odlučila je pokrenuti službu za njegu lica treće životne dobi, koja će funkcionisati po principu njemačke pokretne bolnice. Ona ističe kako je sve više osoba kojima je potrebna njega, te da je broj certificiranih njegovatelja koji to mogu raditi na profesionalan način sve manji. U budućnosti, nakon što razvije biznis, planira i da zaposli još ljudi. Svjesna da je svaki početak težak zahvalna je za podršku zbog koje vjeruje u uspjeh.

14

- **Svaki vid pomoći je značajan, čak i lijepa riječ znači, a kamoli grant od kojeg može da se pokrene samostalan posao,** navodi Suzana M.

Starijim osobama koje su u potrebi planira pružati usluge hranjenja, presvlačenja, kupanja te usluge odlaska u trgovinu, također će vršiti usluge prevoza i nuditi pomoć pri posjetama medicinskim ustanovama.

Mentorica Stupar je optimistična i smatra da se ovakvim pozitivnim primjerima podrške i saradnje promovira uspjeh te ohrabruje i ostale da se priključe i pomognu.

BIZNIS ANĐELI

6. Vernesa Brdarić

(Model Madness)

Jedna od osnivačica Model Madness kompanije Vernesa Brdarić u okviru projekta „Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena žrtava nasilja u porodici“ pruža mentorsku podršku korisnici Jasminki Š. pri osnivanju i osnaživanju njenog biznisa.

Model Madnes kompanije je osnova 2018. godine, a bavi se proizvodnjom i prodajom odjeće. Zahvaljujući prepoznatljivim krojevima i kvalitetu proizvoda ovaj brend je u vrlo kratkom periodu postao prepoznatljiv.

- **Volim da radim sa ljudima, a posebno sa ženama. Prije četiri godine sam i ja pokretala vlastiti biznis i znam kroz šta sam sve prolazila. Želim podijeliti svoje iskustvo i pomoći nekome. Voljela bih da svoje ideje prenesem Jasminki Š. i da njenu biznis ideju prilagodimo ovom tržištu,** kazala je Brdarić, koja je ostavila državni posao i pokrenula vlastiti biznis zato što je željela da radi ono što voli.

Tekstilna industrija jedna od najstarijih grana lake industrije koja i u našoj zemlji ima dugu tradiciju, te raspolaže kvalitetnim radnim kadrom i odličnom geografskom predispozicijom. Činjenica da je BiH blisko povezana i sa istokom i sa zapadom svrstava nas među industrije sa najvišim razvojnim potencijalom.

Ograničenja poput neadekvatnog i sporog odgovora na brze promjene i zahtjeve tržišta, te nedovoljna primjena savremenih marketinških strategija neki su od najuočljivijih nedostataka. Stoga mali biznisi upravo ovdje vide prostor u kome je moguće napredovati.

Mentorica u programu Biznis anđeli napominje da je jako zadovoljna dosadašnjom saradnjom da se svakodnevno čuju i razgovaraju. Ona u nekoliko navrata iz Sarajeva putovala u Bosansku Krupu kako bi sa korisnicom Jasminkom Š. razgovarala o razvoju njenog biznisa.

MENTORSKI PROGRAM EKONOMSKOG JAČANJA
MARGINALIZIRANIH SKUPINA ŽENA

6. Vernesa Brdarić

(Model Madness)

- **Već planiram da njene radove predstavim u okviru modne revije koja će biti održana u okviru Sarajevske zime. Ova sardnja će, uvjerena sam, prerasti u jednu međusobnu podršku i saradnju,** navodi mentorica Brdarić.

Brdarić je ozbiljno je shvatila svoju ulogu mentorice i posvetila se pružanju podrške u razvijanju biznisa korisnici Šarić koja se od svoje 16. godine se bavi šivanjem. Hobi je željela pretvoriti u posao od kojeg će moći da živi. Uz podršku Evropske unije pokrenula je vlastiti biznis šivanja. Za sada ima najviše iskustva u izradi posteljina, stolnjaka, krpa, kecelja i jastuka, te biznis uključuje usluge šivanja, manjih krojačkih prepravaka, te popravki odjevnih predmeta i kućnog tekstila.

- **Iznimno sam sretna što sam dobila priliku da svoj hobi pretvorim u biznis. Imam vrlo energičnu mentoricu i nadam se da ćemo u budućnosti uspjeti razviti moju biznis ideju zajedno sa Fondacijom INFOHOSE i UG Budućnost,** poručuje Jasminka Š.

Brdarić napominje da je optimistična u pogledu ove saradnje i smatra da će i nakon završetka mentorskog programa ostati kao podrška korisnici Jasminki Š., te će joj uvijek biti na raspolaganju za savjete i pomoć.

7. Slobodanka Milojević

(Praona Milojević)

Slobodanka Milojević, privrednica i predstavnica „Autopraone Milojević“ iz Modriče odazvala se mentorskom programu Biznis anđeli u okviru kojeg podržava korisnice Boju G. i Biljanu N.

Autopraona Milojević je relativno mlada kompanija koja osnovana 19. maja 2019. godine i pruža usluge pranja tepiha i dubinskog pranja. Vlasnica kompanije je sretna što svoje iskustvo može podijeliti sa ženama kojima će njeno iskustvo koristiti kako bi dostigle ekonomsku nezavisnost.

Mentorica Slobodanka Milojević se prisjetila svojih početaka i svih obaveza koje je trebalo ispuniti u procesu pokretanja vlastitog biznisa.

- Vrlo rado ću korisnicama prenijeti svoje iskustvo, i savjetima im, nadam se, pomoći da i same razviju održive biznise, navodi Milojević.

Njeno iskustvo u razradi posla kao i u samoj registraciji biznisa dragocjeno je korisnicima projekta „Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena žrtava nasilja u porodici“.

Korisnica Biljana N. već ima jednogodišnje iskustvo u pružanju usluga pranja automobila, tepiha i dubinskog čišćenja. To je i uticalo na njenu odluku da pokrene vlastiti biznis i da baš ovo zanimanje doživi kao način ekonomskog osnaživanja, koji joj može osigurati prihode za život.

Osim toga, cilj joj je, kako kaže, da ruši predrasude da su ovakvi poslovi pretežno muški. Ima želju da pokaže suprotno. Sebe vidi kao iznimno uspješnu ženu u budućnosti s obzirom na iskustvo koje već posjeduje.

- Jako sam zadovoljna podrškom Evropske unije u BiH jer sam uz pomoć ovih sredstva već uspjela da registrujem djelatnost koja se bazira na pružanju usluga pranja automobile i tepiha i dubinskog čišćenja, poručuje Biljana N.

MENTORSKI PROGRAM EKONOMSKOG JAČANJA
MARGINALIZIRANIH SKUPINA ŽENA

7. Slobodanka Milojević

(Praona Milojević)

I za Boju G., dobitnicu granta Evropske unije u BiH mentorska podrška je značajna u procesu ekonomskog osnaživanja. Samohrana je majka četvero djece trenutno zarađuje tako što čisti kuće, stanove i poslovne prostore, te održava dvorište i cvijeće.

- **Ja sam se i ranije bavila poslovima održavanja čistoće i dvorišta, ali da bih mogla ostvariti veću zaradu bile su mi potrebne mašine i alati koje nisam mogla priuštiti. Uz pomoć granta sam kupila kosačicu i trimer što mi je veoma značajno, jer mi otvara nove mogućnosti za zaradu,** navodi Boja G. koja naglašava da se posla ne boji i da sve radi kako bi prehranila i odškolovala svoju djecu.

Korisnice vjeruju da će uz ovu mentorsku podršku uspjeti razraditi poslove i osigurati stabilan izvor prihoda. I mentorica Milojević je optimistična i smatra da se uz podršku sve može postići, te da se rad uvijek isplati.

8. Arjana Tafro

(RTVFBiH)

Urednica javnog emitera Radio-televizije Federacije Bosne i Hercegovine Arjana Tafro stručnjakinja je na polju poslovnog komuniciranja, propagande, tržišne orijentiranosti, ponašanja potrošača, upravljanja brendom te u komunikaciji sa i u medijima.

Kroz program "Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena žrtava nasilja u porodici" mentorski podržava korisnicu Irma O., koja je nakon razvoda braka zbog porodičnog nasilja sa dvoje maloljetne djece ostala bez krova nad glavom. Kako bi platila kiriju, te sebi i djeci osigurala osnovne životne potrepštine bavi se poslovima čišćenja i uređenja životnog prostora. Novac koji zaradi osnovni je prihod za život ove tročlane porodice.

- **Grant Evropske unije mi je pomogao da nabavim usisivač za dubinsko čišćenje i zbog toga sam mogla da obavljam mnogo posla preko ljeta,** navodi Irma O.

Ova mlada žena vrlo često ostaje da čisti do duboko u noć, a nerijetko ustane u 4 sata ujutro kako bi na vrijeme završila posao.

- **Mnogo mi znači podrška. Zahvalna sam i na mogućnosti da imam mentoricu. Vjerujem da ću u saradnji sa njom unaprijediti uspjeti razviti ovaj posao i od njega napraviti stabilan izvor prihoda,** kaže Irma O.

I mentorica Tafro je optimistična. Smatra da će mentorskom podrškom uspjeti napraviti najbolje od onog posla koji je korisnica pokrenula. Ističe i važnost podrške te će insistirati na prenošenju znanja i vještina kako bi korisnica uspjela u namjeri da razvije svoj biznis i stekne ekonomsku neovisnosti.

8. Arjana Tafro

(RTVFBiH)

- **Osnovu mene same čine znanje i rad. Vjerujem da se mnogo toga može postići ukoliko se zaista radi na tome. Trudit ću se da ženi prenesem što je više moguće znanja kako bi osnažila vlastiti biznis. Radit ćemo zajedno i vjerujem da ćemo ostvariti određeni uspjeh. Kada se radi uspjeh mora doći,** kazala je mentorica Tafro, navodeći da je raduje saradnja na ovom projektu.

Ona također, ističe važnost podrške šire društvene zajednice i drugih poduzetnika i poduzetnica. Smatra da bi se svi trebali uključiti i pružiti podršku ženama da steknu ekonomsku neovisnost kako bi prevazišle nasilna okruženja.

- **Jako je bitno biti dio podrške kako bi se razvijala svijest o nasilju kao formi, ali i sam odgovor na nasilje u društvu,** navodi Tafro.

Korisnica Irma O. uz podršku granta Evropske unije u BiH već je uspjela da uspostavi temelje na kojima će počivati njen posao. U narednom periodu će nastojati da ga razvija tako što će se uz savjete i mentorsku podršku raditi na promociji svoje djelatnosti kako bi je učinila dostupnijom na tržištu, a time i stabilnijim izvorom prihoda.

9. Damir Zeković

(Zarez)

Poduzetnik i aktivista Damir Zeković, vlasnik konsultantske agencije "Zarez" u okviru projekta "Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena žrtava nasilja u porodici" mentorski podržava korisnicu Adisa Ć. na putu njenog ekonomskog osamostaljenja.

Ova mlada žena ima dugogodišnje iskustvo rada u kuhinjama poznatih sarajevskih restorana, a kroz taj rad je prepoznala da u glavnom gradu BiH postoji jako malo mjesta na kojima se prodaju zdravi proizvodi. U ovome je vidjela svoju priliku, te je, kako bi premostila porodično nasilje, postala ekonomski osnažena i osigurala sigurnu budućnost za sebe i maloljetnu djecu odlučila da pokrene proizvodnju zdravih i bezglutenskih slastica.

- **U Sarajevu postoji jako mali broj mjesta gdje se prodaju zdravi proizvodi, posebno oni koji su prirodni i 100 posto bez glutena. Želja mi je da osvijestim građane i građanke BiH o važnosti zdrave prehrane kao ključnog elementa zdravog života,** poručila je Adisa Ć.

Namjera joj je da proizvodi chia pudinge napravljene od biljnih mlijeka, sireve, energetske kuglice i štanglice, bezglutenske krofne, bezglutenske torte.

Uz savjete mentora o načinima razvoja biznisa te plasiranja proizvoda na tržištu Adisa Ć., svoju biznis ideju korak po korak pretvara u pravi posao.

- **Kuhinja mi je ogromna ljubav koju namjeravam pretočiti u svoje proizvode, kako bi krajnji potrošači mogli uživati u svakom zalogaju,** poručila je Adisa Ć.

Sretna što ima mogućnost da radi sa mentorom navodi da vjeruje kako će uspjeti razviti svoju biznis ideju i održati se na tržištu.

Zeković smatra da promocija zauzima centralno mjesto kada se govori o razvoju biznisa, te navodi da će insitirati na povećanju vidljivosti Adisinog biznisa.

9. Damir Zeković

(Zarez)

- **Društvene mreže su danas odličan način promocije biznisa. Postalo je skoro pa nemoguće da određeni biznis opstaje bez prisustva u online svijetu. Na tome ćemo raditi sa Adisom u budućnosti. Pružat ću joj konkretne savjete kako da razvije prodaju putem društvenih mreža,** navodi mentor Zeković.

Navodi da je podrška uvijek potrebna i naglašava važnost zajedničkog djelovanja.

- **Neovisno od toga kroz kakve životne priče i okolnosti prolazimo moramo biti tu jedni za druge. Ovaj mentorski program je pokazatelj da zajedno možemo pokrenuti i osnažiti žene za promjene i njihove biznise, a što vodi boljem društvu,** smatra Zeković.

10. Emina Husedžinović

(modna kreatorka)

Jedna od najpoznatijih i najpriznatijih bh. modnih kreatorki Emina Husedžinović mentorica je u okviru projekta "Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena žrtava nasilja u porodici". Iza nje stoji 20 godina rada, veliki broj održanih modnih revija i projekata na kojima je radila kao kostimografkinja ili stilistica. Dobitnica je nekoliko nagrada za doprinos bh. modnoj sceni, a medijsku pozornost i do sada je koristila kako bi naglasila važnost podrške ženama žrtvama nasilja.

Kroz mentorski program "Biznis anđeli" svoje znanje i iskustvo prenosi Aidi S, samohranjoj majci za koju je šivenje, pletenje i heklanje do sada bio hobi. Šivenjem se bavi od 2012. godine, a sve znanje koje posjeduje stekla je zahvaljujući majci.

- **Oduvijek sam imala potrebu da iskažem svoju kreativnost, a šivenje mi je velika ljubav za koju mogu zahvalim svojoj majci jer mi je ona prenijela svoje znanje,** priča Aida S.

Mentorica Husedžinović navodi da je u početku najvažnije usvojiti praktična znanja.

- **Najvažnije je u počecima da dobije praktična znanja i da usvoji određene „trikove“ koji će joj olakšati posao, te pružiti mogućnost da brže završava određene stvari. Zaista sam na raspolaganju za Aidu,** kaže mentorica.

Uz pomoć granta Evropske unije u BiH uspjela je kupi mašinu za profesionalno šivenje što joj je, kako kaže, već stvorilo prilike da ostvari zaradu.

- **Osim šivače mašine koja mi mnogo znači, u okviru granata sam dobila priliku i da pohađam 3 modula krojačkog kursa, što mi je mnogo pomoglo. Već sam završila dva modula i savladala tehnike koje nisam poznavala. Stekla sam nove vještine koje do sada nisam imala, a koje mi umnogome olakšavaju posao,** napominje Aida S.

10. Emina Husedžinović

(modna kreatorka)

Mentorica navodi da se na njenu podršku uvijek može računati i da je ovaj poziv vrlo rado prihvatila.

- **Iznimno sam zadovoljna da sam u prilici da nekome na ovaj način pružim podršku. Aida je uvijek dobrodošla u moje prostorije, gdje uvijek ima i moju i pomoć mojih kolegica. Otvorne smo za svaku vrstu podrške i spremne da prenesemo i znanja i iskustva,** kaže Husedžinović.

Aida S. se već bavi izradom haljina, kapica, dekica i posteljina, a radi i sitne prepravke. Njeni radovi su unikatni i jedinstveni, a najčešći kupci su joj žene koje kupuju za sebe i djecu. U budućnosti bi željela proširiti svoju ponudu. Razmišlja o proizvodnji većih količina posteljina, tradicionalne odjeće i odjeće inspirisane tradicionalnim motivima.

U proizvodnju bi željela uključiti i kćerku i tako stvoriti pravi mali porodični biznis.

- **Zahvalna na prilici koju sam dobila i posebno na mentorskoj podršci kreatorke Husedžinović, čije mi znanje i iskustvo, ali i podrška itekako znače,** naglašava Aida S, dodajući da sa mentoricom razgovara o strategijama razvoja biznisa što joj ulijeva samopouzdanje i nadu da će uspjeti u namjeri da ga napravi održivim.

11. Ines Gagula

(Pedant)

Ines Gagula u ime Agencije za čišćenje i krećenje Sarajevo Pedant u okviru programa "Ekonomске i socijalne prilike ka nezavisnosti žena, žrtava nasilja u porodici" mentorski podržava korisnicu programa Ramizu O.

Pedant je na bh. tržištu je prepoznata kao kompanija koja njeguje moderni koncept poslovanja, primjenjuje nove standarde, koristi savremena sredstva rada, potpuno ekološku i biorazgradivu hemiju, nudi inovativna rješenja i njeguje profesionalnu komunikaciju sa klijentima.

Ines Gagula ispred ove kompanije je iskazala spremnost za podršku u nadi da će njeno iskustvo nekome značiti neovisnost.

- Drago mi je što će moje iskustvo nekome pomoći i zaista želim da Ramiza razvije posao. Podrška je važna u svim koracima koji se podrazumijevaju tokom registracije, ali razvoja biznisa, a ja sam spremna da joj pomognem u svakoj fazi ovog procesa, kazala je mentorica Gagula.

Kako bi prevazišla teške životne trenutke i život u nasilnom braku ostavila u prošlosti Ramiza O. je odlučila da se posveti poslovima čišćenja, kojima se intenzivno bavila proteklih osam godina. Stoga je odlučila da pokrene specijalizirani servis za čišćenje putem kojeg bi klijenti mogli dobiti cjelovite usluge koje bi uključivale čišćenje privatnih, stambenih i ugostiteljskih objekata.

Uz finansijsku podršku Evropske unije u BiH Ramiza O. je nabavila mašinu za čišćenje podova, prozora, veliki usisivač, te druge potrebne materijale. Ovo joj je uveliko olakšalo rad i otvorilo nove prilike za uspostavljanje poslovne saradnje.

11. Ines Gagula

(Pedant)

- **Trenutno sam u procesu registracije biznisa. Sa mentoricom razgovaram o njenom iskustvu kada je u pitanju ovaj proces, ali i o načinu na koji se dolazi do klijenata, načinima komunikacije s njima, te o svim drugim stvarima koje mogu doprinijeti biznisu,** kazala je Ramiza O.

Usluge čišćenja planira da pruža kompanijama, privatnim, stambenim i ugostiteljskim objektima. Mišljenja je da ova profesija zahtijeva specijalizirani pristup i radno iskustvo zbog specifičnosti materijala i adekvatnog odabira tehnike čišćenja, kao i sredstava za čišćenje.

Njena mentorica kaže da rado dijeli svoja iskustva o samom procesu rada, ali i podrška u vidu usmjeravanja klijenata ka Ramizinom servisu.

- **Ja sam tu za sva pitanja i za svaku vrstu podrške. Vjerujem da ćemo i u budućnosti saradivati. Vrlo rado ću klijentima preporučiti Ramizin servis ili je pozvati kada mojoj firmi bude potrebna ispomoć,** navela je Gagula.

26

Kroz ovu mentorsku saradnju Ramiza dobiva snažnu podršku u ostvarivanju svog cilja - stvaranja održivog i sigurnog biznisa koji će joj osigurati ekonomsku stabilnost.

BIZNIS ANĐELI

Finansira
Evropska unija

27

BIZNIS ANĐELI

MENTORSKI PROGRAM

 infohouse

Udruga građana
BUDUĆNOST

MENTORSKI PROGRAM EKONOMSKOG JAČANJA
MARGINALIZIRANIH SKUPINA ŽENA

